

PIEŚNI NA BOŻE NARODZENIE

Barbara Literska

Institut Muzyki, Wydział Artystyczny

Okres świąt Bożego Narodzenia naznaczony jest wieloma zewnętrznymi atrybutami, przy czym wizualna oraz dźwiękowa aranżacja naszej życiowej przestrzeni, pełnią kluczową rolę. Bezsprzecznie dwoma podstawowymi wyróżnikami tego czasu jest pięknie przyozdobiona choinka oraz pieśni bożonarodzeniowe. Oba te elementy działają na każdego (bez względu na jego wyznanie, bądź też jego brak) już z początkiem grudnia w niemal każdym miejscu ludzkiej aktywności, a w przededniu świąt - w domach chrześcijan i w ich świątyniach. Tak dzieje się w różnych miejscach świata, niezależnie od specyficznych sposobów celebrowania *Nativitas Domini* (łac.), *Noël* (fr.), *Natale* (wł.), *Navidad* (hiszp.), *Weihnachten* (niem.), *Christmas* (ang.).

Boże Narodzenie jest dzisiaj w Polsce odczytywane na wielu płaszczyznach - tej najgłębszej, związanej z wiarą w narodziny Mesjasza, ale również - co nie jest zjawiskiem rzadkim - w warstwie powierzchniowej, w której domena jest tradycja z pierwszoplanowymi prezentami pod choinką oraz stołem bogatym w dwanaście wigilijnych potraw. W każdej z tych dwu przykładowych opcji jest miejsce na muzykę - na szczyry, prosty i gremialny śpiew w wykonaniu osób oczekujących na Nadzieję.

Powodem świątecznego spotkania licznej grupy pracowników i sympatyków Uniwersytetu Zielonogórskiego był koncert pt.: *Pieśni Bożonarodzeniowe*, który odbył się 12 grudnia 2012 r. w Auli Uniwersytetu Zielonogórskiego. Ten świąteczny prezent Rektora Uniwersytetu Zielonogórskiego, dedykowany całemu środowisku uniwersyteckiemu, poprzedzony był dobrym i pełnym nadziei słowem Jego Magnificencji. Organizatorami koncertu było Biuro Promocji Uniwersytetu Zielonogórskiego, które od 10 lat realizuje Akcję „Uniwersytet Dzieciom” zainicjowaną w okresie poprzedzającym Święta Bożego Narodzenia 2002 r. w ramach tej akcji realizowana jest również inicjatywa pod nazwą „Pomagajmy sobie” adresowana do pracowników i studentów UZ.

Pomysłodawcą i głównym architektem koncertu był Jerzy Szymaniuk (aranżer, dyrygent, pianista), któremu repertuar bożonarodzeniowy jest wyjątkowo bliski, co dokumentuje jego książka pt.: *Interpretacja polskich kolęd i pastorałek w procesie aranżacji na przykładzie partytury „Kolędy dla Świata”* (Zielona Góra, 2009). w tym repertuarze artysta ma również szczególne osiągnięcia. Zaaranżowane przez niego kolędy zostały dwukrotnie zarejestrowane przez Telewizję Polską (TVP 1, TVP 2). Koncert pt.: *Kolędy dla Świata* zrealizowany w Filharmonii Bałtyckiej w Gdańsku (grudzień, 2004) został wyemitowany w czasie świąt 2004 r. (TVP 2 i TVP Polonia). Druga rejestracja telewizyjna koncertu pt.: *Kolędy dla Świata* w Bazylice w Pelplinie odbyła się 16 listopada 2007 r., a emisja programu miała miejsce podczas Świąt Bożego Narodzenia 2007 r. (TVP 1 i TV Polonia) oraz 2012 r. (TVP Historia). Nagrania z obu rejestracji

telewizyjnych zostały wydane na płytach CD - w 2005 r. - *Pieśni Bożonarodzeniowe* i 2007 r. - *Kolędy Świata*. We wszystkich tych prezentacjach stałymi wykonawcami byli: Big Band Uniwersytetu Zielonogórskiego oraz Chór Akademicki Uniwersytetu Zielonogórskiego, co jest jednoznacznie z wyjątkową promocją naszej uczelni.

Chociaż repertuar i obsada wykonawcza koncertu uniwersyteckiego (grudzień, 2012) w pewnej części bazowały na wyżej przywołanych doświadczeniach artystycznych, to koncert ten miał zgoła inny kształt i charakter. Zdecydował o tym dobór wykonawców, a tym samym i repertuaru - obok Big Bandu UZ i Chóru Akademickiego UZ wystąpił zespół wokalny Vox Humana pod dyrekcją Bartłomieja Stankowiaka oraz soliści: Eleni, Anna Maria Mbayo, Janusz Szrom, Tomas Sanchez. Wykonawcy implikowali różnorod-

— ZESPÓŁ WOKALNY VOX HUMANA, DYR. BARTŁOMIEJ STANKOWIAK

— OD LEWEJ: JERZY SZYMANIUK, ANNA MARIA MBAYO

ność stylistyczną prezentowanej muzyki, co było gwarantem powodzenia koncertu, gdyż niemal każdy słuchacz mógł odnaleźć swoje ulubione świąteczne dźwięki.

SOLENNIE

Szlachetnym i podniosłym otwarciem koncertu był występ chóru Vox Humana pod dyr. Bartłomieja Stankowia-ka, prowadzącego swój zespół energicznie i z dużą swadą. Śpiew *a cappella* młodych wokalistów (absolwentów i studentów Instytutu Muzyki UZ) ukazał to, co w muzyce najczystsze i najsilniejsze - ludzkie emocje wyrażane wyłącznie za pomocą głosu. Przejmujące było zatem wykonanie starej łacińskiej pieśni *Adeste fideles* (oprac. Jarosław Kostka), zadziwiająca - *Kolędy* - autorstwa współczesnego polskiego kompozytora Andrzeja Koszewskiego i wciągająca w swą dialogowaną dramaturgię - znanej pastoratki *Pasterze mili* (oprac. J. Kostka).

JAZZOWO

Wprowadzenie zespołu instrumentalnego Big Bandu UZ, wokalisty Janusza Szroma oraz Chóru Akademickiego UZ

nieuchronnie zmieniło charakter muzyki, choć niezmiennie interpretowała ona słowa o narodzeniu Chrystusa. Jakość brzmieniowa obsady wykonawczej zdecydowała o jednorodnym jazzowym kolorycie trzech różnych kulturowo pieśni: ponadnarodowej (pierwotnie austriackiej) - *Silent Night*, polskiej - *Gdy śliczna panna*, amerykańskiej - *God Bless the Child*. Najtrudniejszym zadaniem dla aranżera - J. Szymaniuka - było podkreślenie strony emocjonalnej przesłania zawartego w tekstach przy pomocy big bandu - orkiestry utożsamianej najczęściej z muzyką jazzową czy też taneczną. Dzięki doskonałej znajomości rzeczy oraz profesjonalizmowi muzyków orkiestry, J. Szymaniuk swobodnie i kunsztownie osiągnął swój cel. Zachowując tradycyjne melodie kolęd zabarwił je balladowo, bluesowo i swingowo. Z tą koncepcją doskonale współgrał wokalista Janusz Szrom obdarzony pięknym głosem, wielką wrażliwością muzyczną oraz swobodą wykonawczą.

NASTROJOWO

Występ Eleni wraz zespołem był nie tylko wielką niespodzianką dla publiczności, ale również kolejnym krokiem

__ JANUSZ SZROM, BIG BAND UNIWERSYTETU ZIELONOGÓRSKIEGO,
CHÓR AKADEMICKI UNIWERSYTETU ZIELONOGÓRSKIEGO

__ ELENI

FOT. 3 ELENI

__ ANNA MARIA MBAYO,
W TLE: CHÓR AKADEMICKI UNIWERSYTETU ZIELONOGÓRSKIEGO

__ OD LEWEJ: JANUSZ SZROM, ANNA MARIA MBAYO, W TLE: BIG BAND UNIWERSYTETU
ZIELONOGÓRSKIEGO, CHÓR AKADEMICKI UNIWERSYTETU ZIELONOGÓRSKIEGO

do zniesienia bariery między wykonawcami i słuchaczami. Artystka zaproponowała piękną, prostą wersję trzech polskich pieśni: *Oj maluśki, maluśki, Lulajże Jezuniu, Maleńka przyszła Miłość* oraz greckiej kolędy *Din, Din, Dan*. w interpretacji Eleni dominował jej dźwięczny i ciepły głos, wspomagany z wyczuciem przez zespół instrumentalny. Peretka. Publiczność, zachęcona przez wokalistkę, gromko towarzyszyła jej w całym występie. Śpiewali wszyscy, niejednokrotnie z wielkim wzruszeniem.

GOSPELOWO

Perkusista Tomas Sanchez (Meksykanin, od wielu lat mieszkający i muzykujący w Polsce) wprowadził ożywienie wykonując (wraz Big Bandem UZ, Chórem Akademickim oraz Januszem Szromem) popularną amerykańską piosenkę bożonarodzeniową o znaczącym tytule *Little Drummer Boy (Mały dobosz)*. w ten sposób przygotował występ młodej wokalistki gospelowej, rodem z Wrocławia - Anny Marii Mbayo. Wykonane przez nią utwory: *i Love the Lord, Amazing Grace, Joy to the World, Merry Christmas Baby* (wspólnie z J. Szromem) były eksplozją radości, która udzieliła się pozostałym wykonawcom oraz słuchaczom. Występ Anny Marii był „zastrzykiem młodości”, podziałał na wszystkich jak „transfuzja krwi”, gdyż ożywienie było

wszecchobecne. Śmiem twierdzić, że takiej euforii przy kolędowaniu niewielu słuchaczy doświadczyło w trakcie samych świąt.

FINAL

Pozostając w energicznym, marszowym rytmie oraz radosnym nastroju, uczestnicy koncertu wspólnie wykonali polską kolędę *Pójdźmy wszyscy do stajenki*, co było zwieńczeniem muzycznego spotkania.

Z uznaniem obserwowałam występy kolejnych artystów, dla których udział w tak różnorodnej stylistycznie formule było zadaniem nietatwym. Nieoceniona w tym względzie okazała się rola Anny Urbańskiej, będącej moderatorem całości. Prowadzone przez nią krótkie rozmowy z artystami stopniowo niwelowały również naturalną na koncercie opozycję wykonawca - słuchacz.

Niewątpliwie celem koncertu było wzruszenie odbiorcy, w tym zaangażowanie go w akcję muzyczną poprzez wspólny śpiew, oraz ukazanie międzynarodowego charakteru pieśni bożonarodzeniowych. i ten cel został osiągnięty. Spełniło się również życzenie prowadzącej koncert Anny Urbańskiej - uniwersyteckie spotkanie z kolędami świata wprowadziło słuchaczy w okres radosnego oczekiwania na Świąta Bożego Narodzenia.

HISTORIA TECHNIKI + HISTORIA EUROPY = INVENTING EUROPE

Sławomir Łotysz

Zakład Technologii i Organizacji Budownictwa
Wydział Inżynierii Łądowej i Środowiska

Jedną z najważniejszych inicjatyw podjętych przez historyków techniki skupionych w sieci badawczej Tensions of Europe (ToE), jest program Making Europe. Jego częścią jest wirtualna ekspozycja Inventing Europe, która niedawno została udostępniona w sieci internetowej pod adresem www.inventingeurope.eu. Jako jeden z autorów tej ekspozycji uczestniczyłem w jej oficjalnej prezentacji podczas konferencji SHOT (Society for the History of Technology) w Kopenhadze.

Na wstępie parę słów na temat Making Europe. Program ten został uruchomiony w 2006 r. stanowiąc swego rodzaju podsumowanie projektów podejmowanych przez ToE. Celem programu jest opracowanie serii sześciu monografii ukazujących nowe spojrzenie na dzieje techniki w Europie i rolę, jaką postęp technologiczny odegrał w kształtowaniu się wspólnoty narodów europejskich. Monografie powstają w 2-3 osobowych zespołach. Łącznie w prace zaangażowanych jest 14 autorów z kilku krajów. Redakcją naukową całości zajmują się prof. Johan Schot i prof. Philip Scranton. Pierwsze książki z tej serii ukażą

się nakładem wydawnictwa Palgrave Macmillan jeszcze w 2013 r. Prace te w dużej mierze bazują na oryginalnych badaniach archiwalnych, a współpracujący z autorami książki badacze prowadzili kwerendy praktycznie we wszystkich europejskich krajach. Tematy tych zbiorowych opracowań, to: technika życia codziennego, rola ekspertów w przepływie idei, przemiany wywołane przez rozwój infrastruktury, wpływ technokracji na kształtowanie regulacjonizmu europejskiego, rola rewolucji komunikacyjnej oraz - miejsce Europy w epoce globalizacji. Już na pierwszy rzut oka widać, że zakresy tematyczne niektórych z przygotowywanych monografii muszą się pokrywać, stąd też podczas regularnych warsztatów, na których autorzy spotykali się w ciągu ostatnich lat, nie brakowało napięć i gorących dyskusji.

Ważnym założeniem przyjętym przez pomysłodawców tej serii książek było szerokie wykorzystanie oryginalnego materiału ikonograficznego, toteż jako priorytet uznano bliską współpracę z muzeami nauki i techniki, a także innymi europejskimi instytucjami powołanymi do ochrony dziedzictwa kulturowego. Formalne porozumienie w sprawie powołania konsorcjum podpisali przedstawiciele 10 europejskich instytucji. w pierwszym rządzie należy wymienić Science Museum z Londynu i Deutsches Museum z Monachium. Ponadto w programie uczestniczą 2 muzea techniki mające status narodowych - Norweskie Muzeum